

СОЛДАТ ТРУДОВОГО ФРОНТУ

Час невмолимо рухається вперед, але не викресляється з народної пам'яті найбільш значимі історичні події. Ось і Велика Вітчизняна війна назавжди залишиться в нашій пам'яті і не лише, як тяжкі лихоліття, а й нелегкі випробування для мільйонів людей, безмірний подвиг яких на полі битв наблизив День Перемоги, що дісталась нам ціною неймовірних зусиль. Тож вкотре відзначаючи чергову річницю Великої Перемоги, всі ми віддаємо належну шану (і так повинно бути) колишнім фронтовикам та учасникам бойових дій, які зі зброєю в руках боронили нашу землю від ворога, не жаліючи свого життя. Проте, долю війни вирішив не лише фронт – поряд з нашими доблесними воїнами велика заслуга в розгромі фашизму належить також героїчним трудівникам тилу, котрі забезпечували захисників Вітчизни всім необхідним. Саме ця, колиш багатомільйонна армія цивільних людей склала справжній трудовий фронт, без якого перемога бійців діючої армії виявилась би неможливою. На превеликий жаль, колишніх бійців цього трудового фронту, знаком відзначення яких, зазвичай, є урядова медаль "За доблесну працю у Великій Вітчизняній війні 1941-1945 років", нині недостатньо згадують. Більше того, вони фактично забуті державою, в плані отримання пристойних пенсій і матеріальних пільг, хоч ця категорія дійсно заслужених людей на даний час обчислюється одиницями, бо багато з них померло ще у роки війни від перетому, постійного недоїдання та нелюдських навантажень. А скільки їх передчасно відійшло у вічність вже у післявоєнний час, підірвавши своє здоров'я на "тихому і безпечному трудовому фронті?" Відтак, їх зараз не більше, ніж самих колишніх фронтовиків. І перші, і другі тримали зброю в руках, з тією різницею, що одні її виробляли, а другі нею воювали, били ворога. Напевне, тому й кажуть в народі, що з одного металу роблять і бойову медаль, і медаль за труд...

БУЛО б несправедливо не розповісти на сторінках газети про тих трудівників заводів, фабрик, сільського господарства, які своєю ратною працею допомагали в тилу кувати Велику Перемогу, створюючи для потреб фронту військову техніку, зброю, боеприпаси, забезпечуючи бійців передової обмундируванням, продуктами харчування та медикаментами. Отож, сьогоднішній мій співрозмовник – трудівник тилу – 94-річний Михайло Федорович Полюхович з с.Серники.

За плечима Михайла Федоровича – ціла епоха, адже народився він ще у буремні роки громадянської війни – 13 травня 1919 року. Його дитинство і юність пройш-

же не допускалось, бо всі розуміли, що в умовах воєнного стану будь-яка, навіть найменша помилка, може дорого обійтись. До того ж, за словами мого співрозмовника, лозунги: «Все для фронту, все для перемоги», «Тыл и фронт – едины», котрими були увішані стіни цеху, а також відповідальність і дисципліна були для трудівників заводу не пустими слова-

яких згодом додалися медалі: «Захиснику Вітчизни», «Медаль Жукова» та ряд інших. У післявоєнний час колишній борець трудового фронту так само сумлінно працював у місцевому колгоспі, аж до виходу на пенсію. Удвох з дружиною виховав 8 дітей (двоє з них, на жаль, померли у молодому віці), має ветеран вже і 16 внуків та 23 правнуки, які

дитинство і юність пройшли, як в більшості селянських дітей того часу – змалку доводилось брати на себе господарські клопоти та у всьому допомагати батькам. За словами Михайла Федоровича, його навіть батьки до школи не пустили. Мовляв, вчителем все одно не будеш, то ліпше працюй на землі. Але, хлопець, маючи неабиякі здібності, самотужки навчився помалу читати й писати. Перед війною, у 19 років, він одружився на місцевій сиротській дівчині. Проте їхнє спільне подружнє життя тривало недовго, з приходом радянської влади Михайла, у 1940-му, призвали до Червоної Армії, затишся війна. Втім, потрапити на фронт і воювати з німецькими загарбниками йому не судилося.

– У ті перші дні війни генерал Власов здав німцям відразу дві наші армії, – починає розповідати Михайло Федорович, в житті якого Велика Вітчизняна – особлива сторінка його біографії і спогади про неї не тьмяніють у пам'яті, не зважаючи на поважний вік ветерана. – Тож під впливом цих подій військово команд-

дування не стало довіряти й нам, вихідцям із Західної України. Тому замість передової мене і решту солдатів-«західняків» відправили в тил, на військові заводи. Отак я і потрапив на трубопрокатний завод у м.Первоуральськ, Свердловської області. Завод спеціалізувався на виготовленні корпусів авіабомб та стволів до мінометів, гармат і танків. Зокрема, я працював на різальному станку. Жили ми там спершу в землянках, а потім перейшли у нашвидкуруч збиті бараки-казарми. Годували нас ще гірше: за суп слугувала баланда з редьки – ми її називали «турнет», а хліба давали по 800 грамів на день. Хочеш відразу його з'їдай, хочеш – діли на пайки. А з серпня 1941 року усі продукти нам на заводі почали видавати по карточкам, отоварити які випадало далеко не завжди – черги були довжелезні. Тож, якби не вдавалось діставати деякі продукти на стороні, на «казенних» харчах ми довго там не протягли б. Але, незважаючи, що були проблеми з продуктами, мусили щодня важко працювати в своїх

цехах по 12, а іноді й по 16 годин без жодних вихідних. І завдання по випуску оборонної продукції майже всі не тільки виконували, а й перевиконували. Особисто я виконав річну норму виробітку на 232% і був офіційно визнаний переможцем соцзмагань не лише нашого заводу, а й загалом м.Первоуральськ (про це М.Ф.Полухович навіть має відповідне посвідчення, яке зберігає й донині). Нагородою за цю мою ударну працю був талон на безплатне придбання зимового пальто та талон на ремонт взуття...

Вдень і вночі, як правило, впроголодь, стояли вони біля станків, не покладаючи рук, щоб захисникам Вітчизни вистачило на фронті зброї та боєприпасів. Умови праці були надзвичайно важкими, але усі знали: це потрібно заради перемоги, тож будь-якою ціною виконувались складні замовлення фронту. Михайло Федорович згадує, що в його цеху робітники здавали свою продукцію спершу майстру-контролеру, а той, у свою чергу, показував її воєнпреду. Відповідно, браку на виробництві май-

заводу не пустими словами. Ветеран розповідає, як в короткі обідні перерви вся увага робітників була прикута до радіоточки, звідки вони дізнавались про положення на фронтах і раділи кожній здобутій радянськими військами перемозі. Михайло Федорович пригадує, що йому також прийшла повістка на фронт. Однак, директор заводу його не відпустив і, натомість, видав нашому землякові бронь (вона, до речі, теж збереглася), тобто відстрочку від призову, яку, по закінченню строку дії, потім ще двічі продовжували. Керівництво заводу не хотіло втрачати хорошого спеціаліста і сумлінного працівника. А надто такого, як Михайло Полухович. Відтак, на Первоуральському трубопрокатному заводі він самовіддано трудився цілих шість років. Там, за своїм станком і зустрів радісну звістку про закінчення війни. Додому Михайло Федорович повернувся лише в 1946 році з урядовою нагородою за звитяжну працю в тилу – медаллю «За доблесну працю у Великій Вітчизняній війні 1941-1945 років», до

зараз щасливо живуть в Серніках, Зарічному, Різноному та на Білорусі. Двадцять років тому відійшла у вічність його дружина Ольга Панасівна, з якою він прожив 62 роки, тож нині батька доглядає дочка Надія. Днями Михайло Федорович саме відзначив свій 94-й День народження. З цієї нагоди разом з нами привітати іменинника, а заодно і з черговою річницею Великої Перемоги, прибув сільський голова Володимир Полховський, який вручив ветерану матеріальну винагороду. «Мрію, що на свій наступний, ювілейний День народження збереться разом уся моя велика родина. А з такою чисельною гвардією, як у мене – жити потрібно вічно, принаймні, до свого 100-річчя сподіваюся ще дотягти, так що приїжджайте в гості,» - жартуючи, мовить на прощання Михайло Федорович, який і на схилі літ не втратив притаманне йому гостре почуття гумору. Тож щиро зичимо колишньому солдату трудовою фронту ще довго залишатися в строю.

Сергій ТИШКОВЕЦЬ